

« zurück blättern vor »

PIELEGNOWAĆ v. imp., ab 1551; auch *pielegnować*, *pielegować*, *pielegować*; ‘sich um Kranke, Alte, Kinder kümmern, beaufsichtigen, betreuen; Tätigkeiten ausüben, die die Entwicklung von Pflanzen oder Tieren unterstützen’ – ‘dogłądać chorych, starszych, dzieci; opiekować się kimś; wykonywać czynności mające na celu rozwój roślin i zwierząt’: 1551 MurzNT 103v, SPXVI *ieflī tész bogowie ktorą inſzą pracą maią / okrom opatrowania a (iſz się tak ma rzecz) pielegowania człowieka*. o (vor 1673) 1930 Oble. 262 *Sam ją w swych rękach pielegnuje cale, / Gdy chce, pokaże i kryje na skale*. o (1674–1684) 1981 Szem.Sum. 307 *Jam pojął żonę, inſzy zbiera kąski pełne, / Tak owca nie dla siebie pielegnuje wetnę*. o 1705 Chrościń.Job 189 *Zgoła; ktoryches sam wypielegnował, Tych nieprzyjazny Narod pomordował*. o 1764 Troc, Sw *Pieczotowite dziecięcia chorego P[ielegowanie]*. o 1777–1779 Kluk Rośl.1 19, L *W ziemi, iako w żywocie matki, wszystkie rośliny się pielegnuią*. o 1779–1780 Kluk Zw.1 192, L *Żaden zwierz w swoiey wolności tyłu chorobom nie podlega, ile pielegnowany od ludzi*. o 1775–1806 Teatr 49b 95, L *Starzec ten od pieluszek pieścił mię, pielegnował młodość moię*. o †1801 Kras., Sw *Na wzór czujnego ogrodnika pielegnował te młode latorośle, z których w czasie obfite i bujne miały wzrastać owoce*. o (1839–1841) 1978 Rzewuski 310 *Tam zajmował się pielegnowaniem pięknych kwiatów*. o 1858 Dmoch.S.Wspom. 352, DOR *Szanujmy więc tych, którzy pielegnowali i kształcili nasz język, czy to w prozie, czy w wierszu, i oczyścili go z cudzoziemszczyzny, gminności i przesady*. o (1870) 1948–1951 Orzesz.Klat. 149, DOR *Troskliwie pielegnowała w córce dobre zarody, a starała się tłumić popędy groźne*. o (1925) 1950 Żer.Przedw. 13, DOR *Leżał pewien tomik niepokaźny, specjalnie pielegnowany niczym w skarbcu klejnot najdroższy*. o (†1939) 1974 BRÜCKNER POCZĄTKI 448 *nasze pielegnować albo, jak dawniej mawiano pielegować*. o (1948) 1952 New.Chłopiec 85, DOR *Opiekowała się kuchnią, pielegnowała rannych, żegnała konających*. – SPXVI, TR, L, SWIL, SW, DOR. ◇ **Var:** *pielegnować* v. imp., [hapax] (vor 1673) 1930 Oble. 262; *pielegować* v. imp., 1551 MurzNT 103v, SPXVI – SPXVI, SW (stp. gw.); *pielegnować* v. imp., 1674–1684 Szem.Sum. 307 – SPXVI, TR, L, SWIL, SW, DOR; *pielegować* v. imp., 1764 Troc, Sw o (†1939) 1974 BRÜCKNER POCZĄTKI 448 – TR, L, SWIL, SW (m. u.). ◇ **Etym:** **1**) mhd. *phlēgen*, *phlegen* v., ‘für etw. oder jmd. sorgen; jmd. pflegen’, LEX. **2**) mnd. *plēgen*, *plegen* v., ‘dss.’, MNDH. ◇ **Konk:** *opiekać (się)* v. imp., bel. seit 1401, STP, zuerst geb. CN. ◇ **Der:** *wypielegnować* v. pf., (1731) 1767 Jabł.Ez. C 3, L, zuerst geb. L; *pielegarka* subst. f., ‘Pflegerin, Krankenschwester’, †1769 Tr., L, zuerst geb. TR; *pielegownik* subst. m., ‘Pfleger’, zuerst geb. SWIL;

pielegnacja subst. f. sgl., ‘Pflege’, (1896) 1948 Sewer Biedr. 64, DOR, zuerst geb. Sw; *pielegniarz* subst. m., ‘Pfleger’, (1931) 1949 Boy Znasz. 100, DOR, zuerst geb. Sw; *pielegniarstwo* subst. n. sgl., ‘Pflegewesen’, (1943) 1957 Kamiń.A.Kam. 109, DOR, zuerst geb. Sw; *popielegnować* v. pf., [hapax] †1916 Sienk., Sw, zuerst geb. Sw; *pielegarz* subst. m., zuerst geb. Sw; *pielegniarka* subst. f., ‘Pflegerin, Krankenschwester’, (†1916) 1949–1951 Sienk.Koresp. II 225, DOR, zuerst geb. Sw. ❖ Die Herkunft des /e/ in *piel-* ist unklar, vielleicht handelt es sich um eine Kontamination mit *pieluszki*? Vgl. den Beleg aus Teatr 49 b 95, L oben. Die Etymologie stammt von BRÜCKNER SE, vgl. allerdings russ. *pelegovat*’, VASMER EW II 332: unsicher.

« zurück blättern vor »